

**ПРОДУКТИВНІСТЬ І ЯКІСТЬ ЗЕРНА ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В
ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ФОРМ І СПОСОБІВ ВНЕСЕННЯ АЗОТНИХ
ДОБРИВ ***

М.М.ШИНКАРЮК – аспірант, ІЗЗ УААН

Стабільне нарощування виробництва зерна є ключовою проблемою сільського господарства. Провідне місце серед зернових культур належить озимій пшениці.

Як відомо, в умовах зрошення особлива роль в одержанні високого врожаю хорошої якості належить азотним добривам. Ось чому головною метою проведення дослідів було вивчення впливу аміачної селітри, сечовини і нового виду азотного добрива вуглеамонійних солей (ВАС), на продуктивність озимой пшениці та її якість.

Досліди проводили з озимую пшеницею сорту Херсонська 86 на землях дослідного господарства Інституту зрошеного землеробства УААН. Грунт темно-каштановий середньосуглинковий слабосолонцюватий. В орному шарі його містилось гумусу – 2,15%, нітрів – 11,2, рухомого фосфору – 38 (за Мачигінім), обмінного калію – 230 мг/кг.

Фосфорні добрива вносили врозкид під основний обробіток ґрунту, а азотні – під передпосівну культивуацію врозкид та з поливною водою разом з вологозарядковим поливом.

Агротехніка вирощування озимой пшениці була загальноприйнятною для умов зрошення півдня України. Поливи проводили дощувальним агрегатом ДЦА-100 МА. Облікова площа ділянки – 36 м², повторність чотирьох разова.

Дослідження показали, що азотні добрива підвищували врожай зерна озимой пшениці на 27,9-38,8% в порівнянні з контролем (табл. 1).

Продуктивність її при внесенні азотних добрив під передпосівну культивуацію становила 42,2-43,4 ц/га. Застосування ж їх з поливною водою підвищувало ефективність азотних добрив ще на 3,8-6,9%.

Максимальний врожай озимой пшениці забезпечувало внесення аміачної селітри дозою 120 кг азоту на гектар з поливною водою. Застосування вуглеамонійних солей під передпосівну культивуацію приводило до формування врожаю, практично такого ж як і

* Робота виконана під науковим керівництвом докторів с.-г. наук Філіп'єва І.Д. і Гамаюнової В.В.

при внесенні аміачної селітри і сечовини. Внесення ж вуглеамонійних солей з поливною водою підвищувало продуктивність озимої пшениці до рівня, який одержали при застосуванні сечовини, але достовірно врожай був менший в порівнянні з аміачною селітрою.

Таблиця 1 – Вплив форм та способів внесення азотних добрив на врожайність зерна озимої пшениці, ц/га

№ п/п	Удобрення	Роки досліджень			Серед- не, ц/га	Приріст	
		1996	1997	1998		ц/га	%
1	P ₉₀ – фон (контроль)	28.4	33.4	37.2	33.0	-	-
2.	Фон + N _{AA} .120*	31.4	49.4	49.3	43.4	10.4	31.5
3.	Фон + N _{BAC} .120*	20.2	47.3	49.0	42.2	9.2	27.9
4.	Фон + N _C .120*	30.4	47.1	49.9	42.5	9.5	28.8
5.	Фон + N _{AA} .120**	29.6	53.7	54.2	45.8	12.8	38.8
6.	Фон + N _{BAC} .120**	31.6	51.5	52.3	45.1	12.1	36.7
7.	Фон + N _C .120**	30.1	50.4	51.9	44.1	11.1	33.6
	НІР ₀₅	2.1	1.4	1.8			

*) внесення азотних добрив врозкид в передпосівну культивуацію,

**) внесення азотних добрив з поливною водою.

Азотні добрива впливають не тільки на врожай зерна, але і підвищують його якість (табл. 2).

Таблиця 2 – Якість зерна озимої пшениці в залежності від форм та способів внесення азотних добрив (1996-1998 рр.)

№ п/п	Удобрення	Склоподібність, %	Вміст сирої клейковини в борошні, %	Вміст білку, %	Сила муки, о.а.	Об'єм хліба, см ³	Загальна оцін- ка хліба, бал
1	P ₉₀ – фон (контроль)	72	23,1	10,5	216	505	3,8
2.	Фон + N _{AA} .120*	77	27,0	12,5	240	546	4,4
3.	Фон + N _{BAC} .120*	81	27,4	11,9	234	525	4,0
4.	Фон + N _C .120*	80	27,1	11,8	229	532	4,1
5.	Фон + N _{AA} .120**	84	29,2	12,9	245	550	4,5
6.	Фон + N _{BAC} .120**	76	28,3	11,8	238	544	4,4
7.	Фон + N _C .120**	77	28,1	11,2	230	546	4,0

*) внесення азотних добрив врозкид в передпосівну культивуацію

**) внесення азотних добрив з поливною водою

Так, в середньому за три роки досліджень, при внесенні врозкид аміачної селітри, вуглеамонійної солі і сечовини вміст сирі клейковини підвищувався, в порівнянні з контролем, відповідно на – 4,7; 4,3; 40%, сила борошна на – 24; 18; 13 о.а., об'єм хліба на – 41; 20; 27 см³. Декілька кращими були показники якості при внесенні аміачної селітри з поливною водою. Так, вміст сирі клейковини збільшувався на 6,1%. Суттєвого підвищення якісних показників при внесенні вуглеамонійних солей і сечовини не спостерігалось.

Таким чином, застосування аміачної селітри забезпечило найбільший урожай зерна озимої пшениці з хорошими показниками якості. Ефективність її підвищувалась при внесенні з поливною водою.